

Matjaž Mrak

Frejm | kader | film

Moj najljubši frejm je vzet iz filma **Meje** (2016), ki ga je režiral Damjan Kozole in je nastal v produkciji Vertigo.

Vse skupaj se je začelo v petek, 23. oktobra 2015 ob 16.51, ko je v moj e-poštni nabiralnik prispelo sporočilo z vsebino: »Čao, kako si v soboto ali v nedeljo? Tlele imam idejo za film v enem kadru, stativ. Kako se ti zdi? Greva posnet? Lpd.«

Nekoliko nižje se sporočilo nadaljuje: »Kaj misliš o tem? Beautiful day, scenarij za kratek film: en sam kader, dolžine cca. 15 minut. Sončno jutro ali dan. Statična kamera: zelena polja, jesensko listje, pot ali cesta. V daljavi vidimo traktor, ki orje zemljo. Čez nekaj časa zaslišimo konjski topot, potem zagledamo policista na konju v popolni opremleni, s čelado na glavi. Za njim se vali kolona izmučenih beguncev. Nepregledna kolona hodi skozi kader. Ko odide še zadnji, ostane idilična slika slovenske krajine. Špica.«

Nad idejo sem takoj navdušen. Bolj razmišljam o delu v soboto ali nedeljo? In si mislim: »Pa kdo bo delal v nedeljo. Naredmo to v soboto in bo ...« Tako tudi odgovorim Damjanu.

Naslednji dan se v zgodnjih jutranjih urah odpraviva v smer Dolenjske. Na lokacijo prispeva v času vzhajajočega sonca, ki skozi meglo osvetljuje ravno cesto, po kateri naj bi se kmalu premikale kolone prebežnikov. Dramatična atmosfera deluje težko, turobno, nasičeno. Dolgo časa se ne zgodi nič. Ko migranti, ki so prenočili v centru ob mejnem prehodu Rigonce, zakorakajo na ravno cesto v smeri Brežic, so pogoji skoraj idealni: megla, sonce v kontrii, ogromna skupina ljudi, ki se v spremstvu policije in vojske bliža kameri ... tako kot je bilo zapisano v scenariju oz. si je Damjan zamislil. Toda kakih sto metrov pred nama, preden bi s svojimi telesi napolnili postavljeni kader, kolona naenkrat zavije desno. Presenečenje! Šok! Očitno so spremenili pot. Ni kadra! Ni suspenza ... enostavno ni! Še atmosfera je naenkrat postala popolnoma brezvezna.

Kaj zdaj? Kam naprej? Damjan dobro pozna območje. Odpraviva se na drugo, nekaj kilometrov oddaljeno lokacijo. Po izračunih imava dobro uro časa. Medtem ko se voziva po makadamskih cestah, se naenkrat za nama pojavi avto civilne zaščite na nujni vožnji. Ustavijo naju in zahtevajo, da se umakneva s ceste. Razloga ne navedejo in z nujno vožnjo nadaljujejo. Čez nekaj časa se odpeljeva tudi midva. Prispeva na lokacijo drugega kadra; hitro se odločim za pozicijo kamere. Ni dileme. Točno na tem mestu! Izrez določen. Manjkajo le še »protagonisti«. Jutro se je že zdavnaj prevesilo v dopoldan. Po debeli uri čakanja na soncu (z minimalno količino vode v plastenki) mimo pride mešana patrolja¹. Poveljnik zahteva, da zapustiva lokacijo. Da se umakneva? Odpoveva kadru? Ne »izpolniva« njihovega ukaza in ostaneva. Sediva v travi. Iščeva senco. Sonce je vedno višje. Vode vedno manj. Ure minevajo. Dopoldne se prevesi v popoldne. Tudi za skupino prebežnikov, ki že nekaj ur »počiva« dober kilometer stran na polju, skritim za žitom.

Vedno bolj me skrbi, da bi mi zmanjkalo baterij v kameri (je čisto nova in je še ne poznam). Obišče naju druga patrolja. Sicer prijazni policisti kaj hitro, podobno kot njihovi predhodniki, predlagajo, naj zapustiva lokacijo. Ko uvidijo, da se ne bova pre-

¹ Mešane patrolje so sestavljali pripadniki ce vojske in policije.

maknila, nama zabičajo, da v primeru kakega nepredvidenega incidenta z migranti ne bodo mogli poskrbeti še za naju – zaradi številčne podhranjenosti. Pred odhodom predlagajo, da vsaj kamero umakneva. Skomigneva z rameni; ne, kader bo tu in pika! Odidejo. Čakanje se nadaljuje. Sonce vedno bolj pribija v glavo. Oba sva že brez vode. Po desni strani nasipa se sprehodim do mesta sredi polja, skritega za žitom, kjer čakajo migranti. Nihče od slovenskih varnostnih organov mi ne more povedati, kdaj bodo krenili. Toda ko se vračam nazaj proti kameri, opazim da se migranti dvigujejo; znak, da se je premik začel. Na vso moč tečem nazaj. Ves zadihan stopim za kamero, jo sprožim in kmalu za tem v kader vstopita policista, nato vojak in za njimi migranti. V desetih minutah gre skozi kader 1370 beguncev. Frejm posnet!

Odločitev, da izpeljeva snemanje v soboto in ne v nedeljo, se kasneje izkaže kot prava, saj je bila to zadnja skupina, ki je še šla po tej poti. Skupek dobre ideje, pravih odločitev in velike mere potrpljenja nama je prinesel 10-minutni večkrat nagrajeni film.

Odjavna špica: Na poti nazaj v Ljubljano Damjanu zvoni telefon. Na drugi strani producent, ki je prejel mail istočasno kot jaz. Zanima ga, kdaj nameravava snemati ...

Nekaj dni pozneje dobim še en mail od Damjana: »Emil sprašuje, če veš, da si v nulo zadel zlati rez? :-)«

